

Planinska orientacija

✍ Bojan Rotovnik 📷 Andrej Veternik

Planinska orientacijska tekmovanja so se v Jugoslaviji začela leta 1951, prvo tovrstno tekmovanje v Sloveniji pa je potekalo maja 1955. Organiziralo ga je PD Univerze v okviru I. zbornice študentov planincev Jugoslavije. Dvodnevno tekmovanje, ki se ga je udeležilo 17 ekip, je potekalo na trasi Črna v Podstudencu–Ljubno ob Savinji–Travnik–Durce–Logarska dolina.

Pomembnejša tekmovanja

Med pomembnejšimi tekmovanji imajo zagotovo posebno mesto tekmovanja z nazivom Milovanovičev memorial, ki so se začela leta 1959 v Završnici v organizaciji MK PZS in so nato potekala v različnih predelih Slovenije v organizaciji planinskih, taborniških in borčevskih društev vse do leta 1987, ko je bilo v Savinjski dolini izvedeno zadnje takšno tekmovanje v organizaciji MK PZS in PD Zabukovice. V začetku šestdesetih let minulega stoletja so se začela tekmovanja za pokal Kozjaka, pokal Jelovice in pokal Šmohorja, ki so dokaj redno potekala skoraj 20 let. Tudi na republiški ravni so od leta 1965 naprej potekala tekmovanja, ki so hkrati pomenila kvalifikacije za državna (jugoslovanska) tekmovanja. Po letu 1975 je bil v veljavi sistem izbirnih področnih tekmovanj za kvalifikacije za republiška tekmovanja. Največje planinsko orientacijsko tekmovanje, organizirano v Sloveniji, je bilo leta 1979 na področju Snežnika, ko je Slovenija gostila državno prvenstvo Jugoslavije. Največji uspeh na področju orientacije pa je dosegla leta 1982, ko je postala ekipni državni prvak Jugoslavije.

Prvo orientacijsko tekmovanje za posameznike po pravilih mednarodne orientacijske zveze (IOF) je bilo 17.

oktobra 1976 v Radovljici. Po tem tekmovanju se je vse več tekmovalcev odločalo za tekmovanja po tem sistemu, vse manj pa za klasična planinska orientacijska tekmovanja. Po letu 1996 se je vnovič začel vzpon planinskih orientacijskih tekmovanj, in sicer najprej v Savinjskem MDO-ju, nato pa so se tekmovanja razširila na skoraj vso Slovenijo. Vzpostavljen je bil sistem področnih tekmovanj (tri področne lige v Savinjskem MDO-ju, poleg njih pa še Podravska, Zasavska, Koroška, Gorenjska ter Primorska liga), po katerem se najboljše ekipe uvrstijo na Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje. Ta sistem, ki ima podlago tako v Pravilih za planinska orientacijska tekmovanja kot v Pravilih planinske orientacijske lige, velja še danes.

V vsej zgodovini planinskih orientacijskih tekmovanj pa se je bolj ali manj pojavljal problem, čemu dati več poudarka: času na progi (pri tem se pokaže fizična pripravljenost tekmovalcev) ali dodatnim planinskim vsebinam, kot so preizkusi praktičnega znanja orientacije, prve pomoči, vozlov ipd. (pri tem se pokaže znanje). Ker dolgo ni bilo enotnih meril, so se orientacijska tekmovanja v planin-

Pred začetkom orientacijskega tekmovanja

Na tekmovanjih v planinski orientaciji je potrebno imeti čimveč planinskega znanja

ski organizaciji razlikovala, to pa je še poglobljalo nesoglasja.

Organiziranost

Že od samih začetkov planinskih orientacijskih tekmovanj je ta dejavnost v organizacijskem pogledu sodila v okvir Mladinske komisije PZS in Komisije za orientacijo Planinske zveze Jugoslavije, v kateri so slovenski predstavniki redno sodelovali. Pomembna prelomnica v organizacijskem pogledu je ustanovitev Odbora za orientacijo MK PZS v letu 1975. Od začetkov do danes so ta odbor vodili: Jože Pezdič (1975–1979), Roman Novšak (1979–1981), Roman Sladič (1981–1983), Marijan Leban (1983–1986), Bojan Jevševar (1986), Roman Volčič (od l. 1987 do razpustitve leta 1989), Bojan Rotovnik (1997–1998), Matjaž Mandelj (1998–2000) in Dušan Prašnikar (od l. 2000 do danes). V letu 1983 se je Planinska zveza Jugoslavije in s tem posredno tudi PZS včlanila v Mednarodno orientacijsko zvezo (IOF) in je bila njena članica vse do razpada Jugoslavije.

Usposabljanja

Orientacija nikoli ni bila le tekmovalne narave, ampak je bila sestavni del mnogih

planinskih vzgojno-izobraževalnih programov. Tako je od leta 1957 vključena v program za prostovoljne vodnike, od leta 1959 v program planinske šole in od leta 1960 v program alpinistične šole. Za začetek organiziranih usposabljanj na področju orientacijskih tekmovanj štejemo leto 1979, ko je na Mrzlici potekal seminar za organizatorje orientacijskih tekmovanj v organizaciji Odbora za orientacijo MK PZS. Nato so se po vsebinski strani ločila usposabljanja za vaditelje orientacije (ti so postali usposobljeni za nadaljnje poučevanje orientacije) ter na traserje (ti so se usposobili za pripravo tekmovanj). Ta usposabljanja so se

začela z letom 1981 in so trajala do leta 1987, po večini pa so potekala na Igu.

V letu 1997 je bilo s 1. seminarjem orientacije na Menini prekinjeno dolgoletno mirovanje na področju usposabljanj. Znotraj planinske organizacije je bil uveden strokovni naziv vaditelj orientacije PZS. Do leta 2000 so vsako jesen potekali enotni seminarji orientacije, nato pa so se razdelili na dva dela: seminar orientacije in seminar za traserje in organizatorje POT. Takšen sistem poznamo še danes. Leta 2002 je bil v Planinski založbi izdan učbenik Planinska orientacijska tekmovanja, v katerem je predstavljen natančnejši zgodovinski pregled razvoja planinske orientacije. Poleg tega je učbenik učni pripomoček na seminarjih in tečajih ter pomeni bogat vir informacij za organizatorje tekmovanj.

Orientacija je zelo pomemben sestavni del planinstva; to dokazuje velika vpletenost orientacije v skoraj vse programe usposabljanja v planinski organizaciji. Planinska orientacijska tekmovanja so dopolnilna dejavnost planinstva, v okviru katere lahko sodelujoči v planinsko manj zanimivih obdobjih leta utrjujejo svoje znanje in izkušnje z različnih področij planinstva. Vsekakor pa ni namen teh tekmovanj, da bi vnašali nove, neplaninske vsebine. V Sloveniji obstaja veliko različnih vrst orientacijskih tekmovanj, zato lahko vsakdo najde kaj zase! ●